

วิจัยเรื่อง	ท่องเที่ยวท่องเที่ยวธรรม : แนวทางการพัฒนาศักยภาพวัดจังหวัดนครราชสีมา ด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ผู้วิจัย	พระอธิการสุพจน์ ศรีปัญญา
กรรมการควบคุม	อาจารย์ ดร.สุนทร โพธิสาร และรองศาสตราจารย์ ดร.นิยม พงษ์วงษ์คำ
ปริญญา	ศศ.ม. สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่พิมพ์ 2552

บทคัดย่อ

จังหวัดนครราชสีมา มีวัดหลายแห่งที่ให้การอบรมธรรมแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป และมีนักท่องเที่ยวธรรมเยี่ยมวัดเป็นประจำ แต่ยังคงศักยภาพในการให้บริการดังกล่าวรวมทั้งยังขาดแนวทางการพัฒนาศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมาของวัดในจังหวัดนครราชสีมา ด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการพัฒนาศักยภาพวัดจังหวัดนครราชสีมา ด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพวัดจังหวัดนครราชสีมา ด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้รู้ และผู้นำในชุมชนรวมทั้งสิ้น จำนวน 148 รูป/คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม การตรวจสอบข้อมูล ใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า และนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครราชสีมา พระพุทธศาสนานิกายหินยาน (เถรวาท) เป็นศาสนาหลักได้แผ่ขยายเข้ามาสู่จังหวัดนครราชสีมา ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 มีความเปลี่ยนแปลงไปพร้อม ๆ กับพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ส่วนใหญ่ การสร้างวัดของจังหวัดนครราชสีมามีการสร้างในสมัยอยุธยา พ.ศ. 1893 – ปัจจุบัน วัดที่เก่าแก่มากได้แก่วัดพระนารายณ์และวัดบึง ด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การสร้างวัดทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครราชสีมามีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นที่สักการะเคารพบูชา มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ เมื่อเวลาผ่านไปมีผู้สนใจมาศึกษาหาความรู้ และเยี่ยมชมวัดทางพระพุทธศาสนามากขึ้น การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในวัดของจังหวัดนครราชสีมาแบ่งออกได้ 4 ด้าน คือ ด้านศิลปกรรมโบราณสถานโบราณวัตถุและจิตรกรรม ด้านกิจกรรมทางศาสนา

ด้านสิ่งแวดล้อมทั้งธรรมชาติและสิ่งปลูกสร้าง และด้านการจัดสำนักวิปัสณากรรมฐาน

ด้านการพัฒนาศักยภาพวัดและปัญหาพบว่า วัดในจังหวัดนครราชสีมาด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 4 ด้าน คือ ศิลปกรรม กิจกรรมทางศาสนา สิ่งแวดล้อม และวิปัสสนา มีปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพ 4 ด้านคือ ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยประกอบ ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยด้านโครงสร้าง สำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพวัดพบว่า การพัฒนาศักยภาพวัดจังหวัดนครราชสีมาด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทั้ง 4 ด้าน คือด้านศิลปกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ด้านกิจกรรมทางวัดที่จัดขึ้นได้แก่ งานประเพณีต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมภูมิทัศน์ลักษณะมีความสวยงาม และด้านสำนักวิปัสสนาควรพัฒนาทั้ง 4 ประกอบกันไปเพราะเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมกันและกันซึ่งได้แก่ การพัฒนาศักยภาพด้านปัจจัยจูงใจ การพัฒนาศักยภาพด้านปัจจัยประกอบ การพัฒนาศักยภาพด้านปัจจัยสนับสนุน และการพัฒนาศักยภาพด้านปัจจัยโครงสร้าง

โดยสรุป องค์กรความรู้ใหม่ที่ได้อือจังหวัดนครราชสีมาได้มีแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และยังมีปัจจัยภายนอกได้แก่ การร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานรัฐกับวัด ภาครัฐเป็นผู้แนะนำให้มีความรู้กับผู้ที่มาท่องเที่ยว นโยบายรัฐ การส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ การบริการด้านสาธารณะ เป็นการบริการนอกเหนือจากที่ทางวัดได้จัดให้ การจราจร มีการขอกำลังตำรวจจราจร การตรวจตรารักษาความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการเข้ามาขายสินค้าหรือบริการสำหรับพ่อค้าแม่ค้าในวัด นอกจากนั้นแล้วการท่องเที่ยวในวัดยังเป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนา และเผยแผ่ศาสนาอีกทางหนึ่งด้วย

TITLE Dharma Tourism : Guidelines for Developing Monastery Potentials in Cultural Tourism in Changwat Nakhon Ratchasima

AUTHOR Phra Athigarn Suphot Sipanya

ADVISORS Dr. Sunatr Photisan and Assoc. Prof. Dr. Niyom Pongwongkum

DEGREE M.A. **MAJOR** Cultural Sciences

UNIVERSITY MahaSarakham University **DATE** 2009

ABSTRACT

In Changwat Nakhon Ratchasima there are many monasteries which provide dharma training to Buddhists in general. Also, dharma tourists regularly visit these monasteries. However, the monasteries still lack potentials in providing the service mentioned and still lack a guideline for developing monastery potentials in cultural tourism. This qualitative study aimed to examine backgrounds of monasteries in Changwat Nakhon Ratchasima in terms of cultural tourism, to examine current conditions and problems of developing potentials of the monasteries in terms of cultural tourism, and to find out guidelines for developing potentials of the monasteries in terms of cultural tourism. The study was conducted from documentary data and field data. The sample used in the study consisted of totally 148 key-informants and community leaders, obtained using the purposive sampling technique. The instruments used for collecting data were participant and non-participant observation forms, structured and unstructured-interview forms, and focused group discussion. The collected data were checked using the triangulation technique. The results of the study were presented by means of a descriptive analysis.

The study results revealed that, for the back group of Buddhism in Changwat Nakhon Ratchasima, Hinayan (Theravad) sect of Buddhism has been the major religion, spread into Changwat Nakhon Ratchasima approximately in the twelfth Buddhist century. There have been changes in simultaneous with most of Buddhism in Thailand. Monasteries in Changwat Nakhon Ratchasima were constructed in the Ayutthaya Period, B.E. 1893-present. The very old monasteries here are Wat Phra Narai and Wat Bueng. In cultural tourism, the construction of Buddhist monasteries in Changwat Nakhon Ratchasima aimed to

be places of worship. There have been adjustments in sequence. When time passed, there were more people interested in studying, seeking knowledge, and visiting Buddhist monasteries. Cultural tourism at the monasteries in Changwat Nakhon Ratchasima could be divided into 4 aspects: fine arts, ancient places, ancient objects, and paintings; religious activities; natural and constructed environments; and organization of meditation places.

In developing monastery potentials and the problems, it was found that for the monasteries in Changwat Nakhon Ratchasima in terms of cultural tourism, there were 4 aspects: fine arts, activities, environment, and meditation. There were 4 factors of developing potentials: motivating factor, complement factor, supporting factor, and structural factor. For the guidelines for developing monastery potentials, it was found that the state developed monastery potentials in Changwat Nakhon Ratchasima in the 4 aspects of cultural tourism: fine arts, ancient places and ancient objects; activities organized by the monastery including different traditional festivals; environments and landscapes with beautiful features; and meditation places. These 4 aspects should be developed together because they were what helped support and promote one another, which included: development of potential in motivating factor, development of potential in supporting factor, and development of potential in structural factor.

In conclusion, the new body of knowledge obtained was that Changwat Nakhon Ratchasima had guidelines for organizing cultural tourism. There were external factors including: cooperation between state agencies and monasteries; guides were introducers and givers of knowledge to tourists; state policy, state tourism promotion; public public services were the services outside what the monasteries provided; asking for the traffic police; police officers' inspection and safety keeping, and selling goods or giving services for merchants in the monasteries. In addition, tourism at the monasteries was also the promotion of Buddhism and spreading of the religion.

